

VAARTOCHT

Hollandser kan niet
Molentocht
in het
Blauwe Hart

Voor een verkenning van de Kagerplassen kiezen Swantien Dijkstra en Michiel van Straten voor een tocht langs hét Hollandse symbool bij uitstek: windmolens. Deze bouwwerken op de zomen van het land doen verwoede pogingen het droog te houden en bieden tegelijkertijd het karakteristiek Hollandse uitzicht.

TEKST MICHEL VAN STRATEN | FOTO'S KEES VAN STRATEN

Met de op internet gevonden 'vaarroutebeschrijving langs 18 poldermolens rond de Kagerplassen' in de aanslag, vertrekken we op een zaterdagochtend uit Warmond. Het uitzicht op de plaatselijke goudkust is vanuit onze sloep direct overweldigend: de huizen hier zijn zonder uitzondering kapitale villa's, die zich vaak ook nog laten vergezellen door een of meer afgemeerde sloepen, zeilbootjes of -jachten.

Het eerste eilandje komt voor ons te snel om nu al een stop te maken, maar dat is dan ook de enige reden dat we doorvaren, want het oogt verleidelijk genoeg om aan te leggen. Koudenhoorn, recht tegenover de villa's, is een recreatie-eiland met wandelpaden, vissteigers, een (surf)strandje en speeltoestellen. Hier een stop maken is een aanrader - Koudenhoorn is voorzien van goede aanlegplaatsen. Het is alleen toegankelijk voor fietsers, voetgangers en natuurlijk boten. Een wandeltocht verbindt dit eiland met de Zwanenburgerpolder, waarbij u 't Joppe kunt oversteken met een voetveer.

Aan de overkant spotten we een statig theehuis. Het is onderdeel van het park Groot Leerust, een Engels aandoend plekje. Het nodigt uit om aan te leggen, maar dat mag alleen voor schepen tot zeven meter en daar behoort onze 9,5 meter lange boot niet toe. Half september vinden in Warmond de jaarlijkse 'Schipperjesdagen' plaats. Wie dan in de buurt is, moet zeker even langsgaan, want het nautisch programma is zeer gevarieerd.

Grote Sloot

Wij varen verder, op weg naar de eerste van de ons omringende molens. Imposant torent de ruim twee eeuwen oude Zwanenburgermolen boven ons uit. We zitten direct in het Hollandse landschap. Graan wordt hier trouwens niet gemalen; hier gaat het uitsluitend om poldermolens, noodzakelijk voor het droog houden van het land. Land, dat hier altijd en overal omgeven is door water. Het Groene Hart had hier net zo goed het Blauwe Hart kunnen heten.

Na het verlaten van Warmond varen we over 't Joppe. Aan het strandje van Koudenhoorn ligt een drijflin, met warm weer kun je hier prima zwemmen. De ruimte opent zich voor ons. Het is direct goed opletten geblazen voor iemand die hier niet bekend is. Hoewel de waterkaart er niet heel ingewikkeld uitziet, raak ik tijdens het varen al snel mijn oriëntatie enigszins kwijt, wat me noodzaakt om kaart en kust goed te blijven volgen. De Broekdijkmolen die aan de zuidkant van de Grote Sloot staat, biedt een mooi houvast. Opmerkelijk is dat deze molen uit Haarlem komt en in zijn geheel hiernaartoe is verplaatst. Hij staat er onwrikbaar Hollands bij, zoals alle molens hier. Samen met de platbodem die er voor ligt mooi te zijn, levert het een sfeervol plaatje op. Helaas kunnen we deze molen niet bezoeken. Dat is slechts bij vier van de achttien molens op onze route mogelijk: de Zwanenburger-, Broekdijk-, Buurter-, en Kaagermolen zijn op afspraak te bezichtigen (zie www.molendatabase.nl voor details.)

Drukte en rust

Eerst willen we diesel tanken bij het tankstation aan de ingang van de Zijp. Daar blijkt echter voor onze 9,5 meter houten boot nauwelijks plek om ongeschonden aan te leggen: het is er te klein en te vol. We stellen het tanken uit tot later op de dag.

We liggen nu voor een lokaal icoon: de Kaagsociëteit. Er zijn veel aanlegplaatsen, zodat er ook voor passanten gelegenheid is om hier een kijkje te nemen. We meren dan ook zonder moeite aan. Het terras voor het mooie restaurant is zonovergoten en biedt een heerlijk uitzicht over de plassen: een prachtige plek voor een kopje koffie. Uitgebreid eten kan hier ook.

Haarlemmermeer

De Haarlemmermeerpolder is ontstaan uit enkele veenmeren. In de middeleeuwen groeiden steden flink, waardoor het gebruik van veen als brandstof toenam. De hierdoor steeds groter geworden veenmeren smolten rond 1500 na een aantal hevige stormen samen tot het Haarlemmermeer.

De zeventiende-eeuwse Jan Adriaanszoon Leeghwater uit De Rijp was de eerste die pleitte voor de drooglegging van het gevaarlijk groeiende meer. Wie langs de Buitenkaag vaart komt langs het Gemaal Leeghwater, dat naar hem is vernoemd. Hiermee is in 1852 het Haarlemmermeer drooggelegd.

VAARTOCHT

KWV De Kaag

Wie op de Kagerplassen vaart, kan niet om de Koninklijke Watersport Vereniging De Kaag heen. In 1910 opgericht als 'Zeil-, Roei- en Motorsportvereniging De Kaag', kreeg het in 1917 het predikaat 'Koninklijk'. Dat de vereniging ooit is opgericht om wedstrijden te organiseren, is nog steeds te zien aan de overvolle activiteitenkalender. De jaarlijkse Kaagweek is dit jaar voor de 89ste keer georganiseerd. Verder wordt er geroeid, zijn er motorboottochten, worden er cursussen gegeven en zijn er tal van festiviteiten, van januari tot en met december. In 2010 zal de KWV De Kaag het honderdjarig jubileum vieren.

De starttoren midden op het landje is voor alle watersporters een statig herkenningspunt. De bijna honderdjarige Zeil-, Roei- en Watersportvereniging De Kaag die hier huist, is zeer actief. Wanneer we na onze korte stop verder varen, naderen we een van de vele velden wedstrijdzeilers die we deze dag zullen tegenkomen. De jaarlijkse Kaagweek in juli is (inter)nationaal bekend.

We laten de Lakerpolder letterlijk links liggen, overigens een mooie plek voor de echte rustzoekers (dat moet dan wel overdag, want overnachten is hier verboden). Wanneer we in Spijkerboor, de doorvaart onder Kaageiland, stuurboord uit gaan in de Sever, is alle drukte als bij toverslag verdwenen. Op het vasteland staat een klein houten huisje met een bootje ervoor en verder niets dan ruimte en rust er omheen. Prachtig. We komen een eenzame kanovaarder tegen, die zich vrijwel geruisloos verplaatst. Wie een kano wil huren om de Kaag vanaf het wateroppervlak te bekijken, kan hier vlakbij terecht: Jachthaven Spijkerboor verhuurt kano's, maar ook zomerhuisjes en kampeerplaatsen.

Laagland

Aan bakboord ligt eiland Oude Kooi dat er door zijn vele meerpaaltjes en kaarsrechte beschoeiing ineens heel gecultiveerd uitziet, in tegenstelling tot alle andere stukken land om ons heen. Aanleggen is alleen toegestaan voor leden van de Unie van Watertoeristen. Maar als je kennis wilt maken met deze vereniging, mag je er wel een nachtje liggen voor een klein bedrag. Tussen de espen, wilgen, zilverbirken en kastanjabomen liggen wandelpaden, kinderspeelplaatsen en er is gelegenheid om te zwemmen. Het is er nu heerlijk rustig, maar op warme zomerdagen lig je er wel vier rijen dik.

Het land aan stuurboord ligt een stuk lager dan ons vaarwater. De werking van de vele gemalen en poldermolens versterkt dit effect dagelijks, want door het wegpompen van water uit de sloten klinkt het land steeds verder in. De sierlijke Buurtermolen is een stille getuige.

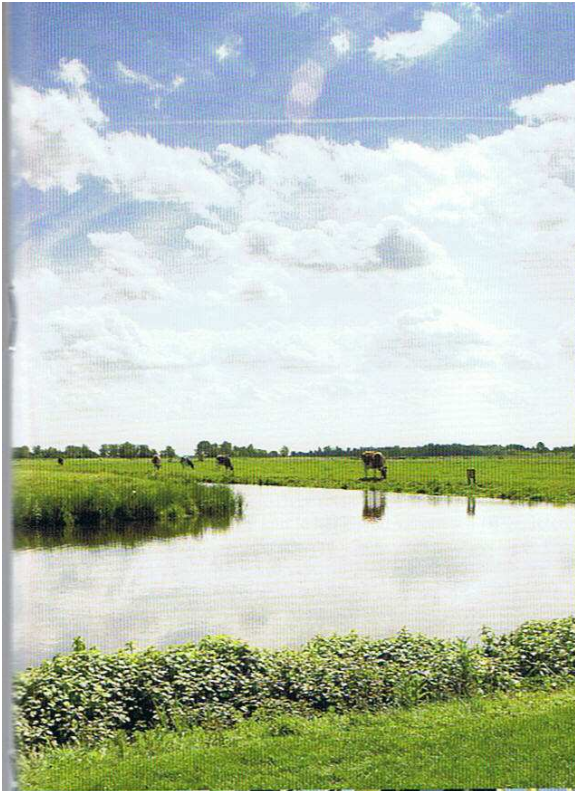
We willen wel eens van dichtbij zien hoe dat precies werkt en hebben een afspraak gemaakt om de Kaagmolen te bezichtigen, op Kaageiland. We zoeken een plek in de Keeverhaven. Plaats genoeg, hoewel het stuk vrije wal waar wij onze boot willen parkeren eigenlijk maar één meerpaaltje biedt. Met twee aan elkaar geknoopte landvasten bombarderen we een boom tot tweede meerpaal. Het is geen slecht idee om in dit gebied een setje meerpennen bij je te hebben, die je zo in het grasland kunt slaan.

Nadat we goed liggen, stappen we aan wal. We blijken vanaf hier niet te voet de Gijpsloot te kunnen oversteken, die ons scheidt van de Kaagmolen. De Gijpsloot zelf is slechts geschikt voor kleine en ondiep stekende bootjes, dus wij wagen ons er niet aan. Na omvaren en aanleggen in de Jachthaven Kaagdorp, even verderop, komen we er via een wandeling toch.

Molenaar Jan Verhaar staat ons al op te wachten. "De Kaagmolen is een noodgemaal", vertelt hij. "Bij hevige regenval worden we gebeld en moeten we draaien." Deze molen wordt niet bewoond, dus Verhaar moet er voor van huis. "Maar molenaars zijn fanatiekelingen hoor, we zijn er al voordat er gebeld wordt." Ik wil weten wat er gebeurt als er niet gedraaid wordt. Verhaar: "Het waterpeil kan bij een flinke onweersbui 20 tot 30 centimeter stijgen. Dan staan de straten in Kaagdorp onder water." De gelegenheidsmolenaar laat ons het binnenwerk zien, met de 'vijzel' die het water als een enorme schroef opvoert naar een sloot die ongeveer 1,60 meter hoger ligt. Een molen blijkt veel van een zeilboot weg te hebben. "Die groene planken aan de voorkant van elke wiek heten fokken, en zorgen voor een spleet waar de wind door kan, net zoals bij zeilboten", vertelt Verhaar. "En als er een bui aan komt moeten we het doek tijdig reven. 'Zwichten' heet dat."

Helaas zwichten wij voor de klok, we moeten verder om op tijd in Warmond terug te zijn. Eerst moeten we diesel tanken. Wij doen dat in de Balgerij, bij het enige andere tankstation op de Kagerplassen. Tankstation Van de Wansum ligt vlak na het pontje dat bezoekers en bewoners tussen het vasteland en het eiland vervoert. De combinatie van pontje, wind op de kont en het varen op een schip van een ander maakt het aanleggen lastig.

Aan de overkant vormt Kaageiland het kloppend hart van deze plassen. Het heeft twee jachthavens, vier bootverhuurders, twee vaarscholen, overnachtingsmogelijkheden op camping of in hotel, en diverse cafés en restaurants. Het is

VAARTOCHT

*We voelen ons ook rijk,
door deze tocht in dit mooie gebied*

zeker de moeite waard om hier aan te leggen en bijvoorbeeld van de 'zilveren fietsen' gebruik te maken. Deze staan bij de aanlegplek van het pontje en zijn vrij te gebruiken. Daarmee kun je het eiland verkennen en genieten van de mooie omgeving en de gemoedelijke atmosfeer.

Kaageiland herbergt vele monumentale panden. Eén daarvan is Zuivelboerderij Van Ruiten aan de Julianalaan. De boerderij oogt heel Hollands, met zijn groen-rood-witte houten luiken en rietgedekte dak. Liefhebbers kunnen de authentieke kaasmakerij bezichtigen en het bezoek afsluiten met de aanschaf van verse Boeren-Leidse kaas. Overigens verdienen ook de andere aan de Julianalaan gelegen boerderijtjes, vissershuisen en bijvoorbeeld de oude nachtwakerswoning het om gezien te worden. En wie hier een nachtje wil blijven, kan terecht in het lokale hotel, ook aan deze laan.

Luidruchtige lunch

Wij hebben trek gekregen. Lunchen aan het water kan bij Tante Kee, 't Kompas of Restaurant Eijmershof. Tante Kee vinden we het meest aandoenlijk klinken om een stop te maken, maar de aanlegplekken zijn al vol. We varen naar de zuidkant van Kaageiland en leggen aan in Jachthaven 't Fissertje aan een ruime en goed toegankelijke steiger. Met zicht op onze boot genieten we in Eijmershof van onze lunch. Helaas detoneert het strakke terras en de zeer aanwezige radio nogal met deze verder gemoedelijke omgeving. Het eten smaakt ons goed.

In Dieperpoel en Norremeer is snel varen toegestaan. Hier kan dan ook geskied worden op het water. Het verhuurbedrijf Natte Latten kan voorzien in materiaal en instructie, vanaf hun opstapplaats bij het pontje tussen Buitenkaag en Kaageiland. Wij grijpen de ruimte aan om eens goed tegen de gashendel te duwen en direct springt onze boot enthousiast naar voren. Gelukkig maakt hij nauwelijks hekgolven. Toch gaat even later het gas weer terug, want weer treffen we een veld wedstrijdboten. De kleurrijke spinnakers bieden een vrolijk gezicht.

Richting Warmond varende ronden we de Lakerpolder aan stuurboord, zodat we een goed zicht hebben op de twee molens die hier staan. De Lakermolen staat daar al sinds 1818 en maalt de polder, die in de winter onder water staat, in het voorjaar telkens droog. Bij een stevige maalwind duurt dat ongeveer vijf volle etmalen. De iele Bosmanmolen die er naast staat, is de meest voorkomende molen in het Nederlandse landschap. Deze molen heeft een vlotter, waardoor het malen automatisch start en stopt bij de daartoe wettelijk vastgestelde waterniveaus.

Een levend schilderij

We passeren de Nieuwe Hofmolen. Het is een molen met een oorlogsvreleden: in de Hongerwinter werd de molen in één nacht van zijn hout ontdaan om als brandhout te dienen. Het werd opgestookt in de ovens van de gaarkeuken. Een laatste stukje varen we tussen de woonboten aan de Leede. Voor hun bewoners moet het uitzicht altijd geweldig mooi zijn. Het water, de lucht, de vogels en de watersporters vormen een levend schilderij dat nooit hetzelfde is. De vernislaag over dat schilderij ervaren we als we tenslotte weer langs de Goudkust varen. We kijken onze ogen nogmaals uit naar het goede leven dat hier woont. Maar zelf voelen we ons ook rijk, door deze tocht in dit mooie gebied. 5

Kaarten en gidsen

- ANWB Waterkaart Hollandse Plassen
- www.kaag.nl
- Vaargids Leiden, Kaag & Braassem
- Rondom Kaag en Braassem
- Molenroute Kaag

Alleen de eerstgenoemde kaart geeft gedetailleerde dieptes en doorvaarthoogtes weer. Laatstegenoemde geeft vooral informatie over recreatiemogelijkheden wanneer u aanlegt.

Op de Kagerplassen zijn geen bruggen. De minimale diepte is 1 meter, maar op de meeste stukken is het dieper dan 1,5 meter. Er zijn twee tankstations. Voor de op de waterkaart geel gekleurde vaarwateren is een vaarvergunning vereist (€ 5), te verkrijgen via www.rijnland.net of bij het VVV-kantoor in Warmond. Op de hier beschreven Molenroute worden deze vergunninggebieden niet bezocht.